

Nomedīto ūdensputnu uzskaitē

Zīņas par nomedīto ūdensputnu skaitu, sugu, vecumu un dzimumu sastāvu reizē ar gadskārtējām ziņām par ligzdojošo populāciju lielumu, vairošanās sekmēm, kā arī par vietējo un caurceļojošo populāciju migrāciju ainu ir nepieciešamas šo putnu racionālai, ilglaicīgai izmantošanai un saglabāšanai gan Latvijā, gan starptautiskā mērogā. Diemžēl Latvijā oficiālā statistika par nomedīto ūdensputnu skaitu un sugu sastāvu balstās uz ziņām, ko mednieki sniedz mednieka sezonas kartē, kur prasīts norādīt medību datumu, vietu, nomedīto dzīvnieku sugu un īpatņu skaitu. Šai sistēmai ir divi nopietni trūkumi: 1) netiek prasītas ziņas par nomedīto putnu vecumu un dzimumu (bez tām nav iespējams spriest par sugas vairošanās sekmēm konkrētajā gadā) un 2) ziņas par nomedīto putnu sugu sastāvu ir mazticamas, jo vairums mednieku vāji pazīst putnus. Tāpēc līdz oficiālajai valsts mēroga statistikai nonāk vien kopējais nomedīto zosu, pīļu un lauču skaits pa virsmežniecībām, kas neļauj izmantot šos datus konkrētu sugu skaita izmaiņu dziļākai analīzei.

Nomedīto ūdensputnu skaitu, sugu, vecumu un dzimumu sastāva noteikšanai pasaulē visplašāk lieto tā saucamo spārnu uzskaiti (*wing survey*) - reprezentatīva mednieku kopa noteiktai zinātniskai iestādei sūta visu nomedīto putnu vienu spārnu. Pēc spārna apspalvojuma var noteikt sugu, vecumu un dzimumu. Taču, salīdzinot ar visa putna apskati, spārnu metode prasa daudz augstāku darbinieku kvalifikāciju un pieredzi, turklāt tā saistīta ar problēmām pārsūtīšanā (siltā laikā spārni ātri bojājas!) un mednieku lielāku darba un laika patēriņu (etiķetēšana, iepakojšana, nogāde pastā).

Mūsu ieteiktā un kopš 1993. gada lielajos piejūras ezeros un Lubāna/Nagļu kompleksā lietotā metode ir nomedīto putnu apskate medību vietā, ko veic profesionāli ornitologi vai šim nolūkam īpaši apmācīti amatieri. Līdz šim mazākā mērā to darījuši mednieki, reģistrējot pašu nomedītos putnus. Tomēr ar VAS "Latvijas Valsts meži" un Latvijas Medību saimniecības attīstības fonda (MSAF) atbalstu izdots noteicējs (J. Vīksne "Medijamo ūdensputnu noteicējs" 2003. un 2005. g.) paver iespējas darbā iesaistīt plašāku interesentu loku.

► Nomedīto ūdensputnu uzskaitē

Izmantojamās metodes raksturojums

Uzskaites ir pamats ūdensputnu medību saimniecības ilgtspējības nodrošināšanai un attiecīgo putnu populāciju saglabāšanai.

Pirmkārt, dati par nomedīto putnu sastāvu sezonas sākumā sniedz ziņas par vietējo populāciju stāvokli (jo tad pārsvarā medī tikai vietējos putnus - un tā ir gandrīz ar visām sugām), šo putnu skaita izmaiņām gadu gaitā lielākās ūdenstilpēs un reģionos, vairošanās sekmēm, spalvmetēju tēviņu daudzumu. Šī informācija var palīdzēt rast ceļus ūdensputnu dzīves apstākļu uzlabošanai un skaita palielināšanai vietējā mērogā.

Otrkārt, Latvijā medību sezonas sākumā iegūtie dati par ūdensputnu vairošanās sekmēm konkrētajā gadā (par tām liecina jauno putnu/veco mātīšu skaita attiecība) reizē ar ziņām par šo putnu vairošanās sekmēm Igaunijā, Somijā, Krievijas Federācijas Pleskavas, Ļeņingradas, Novgorodas, Arhangeļskas apgabalos, kā arī Karēlijā un Komi, laikus paziņoti FACE (Starptautiskā mednieku organizācija), var kalpot par pamatu operatīvām izmaiņām medību organizācijā šo putnu ziemošanas vietās un migrāciju ceļā. Proti, atsaucoties uz šīm ziņām, var ierosināt saīsināt medīšanas termiņus sugām, kuras plašos apgabalos Eiropas ziemeļos ļoti vāji vairojušās, pārtraukt medības šo putnu galvenajās ziemošanas vietās utt.

Uzskaites var veikt:

- mednieki, pierakstot pašu nomedītos ūdensputnus; šai metodei ir tā priekšrocība, ka iespējams veidot visu teritoriju aptverošu mednieku - brīvprātīgo korespondentu tīklu, kuri medī galvenokārt lauku apvidos mazās ūdenstilpēs. Par mazajām ūdenstilpēm ziņas līdz šim ir vistrūcīgākās, bet tajās kopumā nomedīto lielāko daļu ūdensputnu;
- Īpaši apmācīti nomedīto putnu reģistrētāji mednieku pulcēšanās vietās pēc medībām.

Novērojuma vietas (parauglaukuma) izvēle dabā

Ja medījumu reģistrāciju veic īpaši apmācītas personas, lietderīgi izvēlēties vietas, kur pulcējas lielāks skaits mednieku - publiskas laivu bāzes vai lielāka skaita privāto laivu novietnes, vietas, kur mednieki atstāj autotransportu pirms došanās medībās brišus vai ar līdzatvestu laivu, u.tml. Jāņem vērā, ka mednieku skaits sezonas gaitā samazinās: vislielākais tas ir sezonas atklāšanā (sestdienā/svētdienā), ievērojami mazāks trešdienā un atkal palielinās sestdienā/svētdienā. Līdz 15. septembrim, kad medības atļautas tikai sestdienās/svētdienās un trešdienās, mednieku skaits gan nedēļas nogalēs, gan trešdienās jo īpaši turpina samazināties. No 16. septembra līdz sezonas beigām, kad medības atļautas katru dienu, mednieku skaits turpina mazināties, un bieži attiecīgajā vietā nav neviena mednieka. To ņemot vērā, šādās mednieku koncentrācijas vietās, ja nomedīto putnu pārbaudi veic īpaši apmācīta persona, monitoringu lietderīgi rīkot sezonas atklāšanā (sestdiena/svētdiena) un nākamajā nedēļas nogalē. Monitorings sezonas garumā iespējams vienīgi tad, ja to uzņemas veikt apmācīts laivu bāzes pārzinis (dežurants), kad mednieki nodod iznomāto laivu.

Ja šāds nomedīto putnu pārbaudes punkts izvēlēts, tajā medījuma pārbaudes vēlams veikt katru gadu. Ļoti ieteicams pārbaudes veikt vietējam iedzīvotājam, jo transporta izdevumi ļoti sadārdzina pasākumu.

Novērojuma mērķi

Iegūt iespējami precīzas ziņas par nomedīto ūdensputnu sugu, vecumu, dzimumu sastāvu un skaitu un šo rādītāju izmaiņu tendencēm Ziemeļvidzemē.

Nepieciešamā kvalifikācija

Monitoringa veicējam jāpazīst, rokās paņemot, medījamie ūdensputni un radniecīgās sugas, kuras var nomedīt kļūdas dēļ. Pavisam medījamo sarakstā iekļautas 18 sugas, biežāk kļūdas dēļ nomedīto sugu skaits ir ap 15. Jāspēj atšķirt jaunus putnus no vecajiem, tēviņus no mātītēm (protams, izņemot sugas, kurām pēc ārējām pazīmēm tas nav iespējams). Jārēķinās ar to, ka darīšana būs ar apmēram 12 sugām. Pieredze liecina, ka atšķirt nomedīto ūdensputnu sugu, vecumu un dzimumu nav grūti. To viegli var apgūt pat tie, kam ar nomedītajiem putniem līdz tam nav bijusi tikpat kā nekāda saskare.

Šo māku var apgūt patstāvīgi, rūpīgi izlasot J. Vīksnes "Medījamo ūdensputnu noteicēju" (VAS "Latvijas Valsts meži", Rīga, 2003. vai 2005. g. izdevums), taču pēc tam lietderīgi sazināties ar LU Bioloģijas institūta Ornitoloģijas laboratoriju (tel. 7945437, 6490057, 3100353), kas pirms kārtējās medību sezonas organizē zināšanu atsvaidzināšanu mazāk pieredzējušiem pārbaudītājiem. Pavisam droši pārbaudīto veicējs jutīsies, ja vienu divas reizes putnus būs pārbaudījis kopā ar kādu pieredzējušu speciālistu.

Lai arī cik liela būtu pārbaudītāja pieredze, šaubu gadījumā nekad nevajag kautrēties likt jautājuma zīmi vai atzīt, ka, piemēram, meža pīles mātītei vecumvēlārudenī nav izdevies noteikt. Nomedīto ūdensputnu pārbaudītājiem jāzina Medību noteikumi, vismaz visos punktos, kas attiecas uz putnu medībām.

Medījumu pārbaudītājam nevajadzētu būt medību noliedzējam. Tas ļoti traucē nodibināt attiecības ar medniekiem. Jāatzīmē, ka mednieki daudz atsaucīgāk nomedītos putnus uzrāda pārbaudītājam sievietēm nekā vīriešiem.

Nepieciešamais inventārs

- novērojuma protokols (to nedrīkst pavairot, drukājot ar tintes printeri, lai mitruma ietekmē neizplūstu);
- paliktnis pierakstu veikšanai;
- rakstāmpiederumi (ieteicams lietot parastu (grafīta) zīmuli, lai piezīmes mitruma ietekmē neizplūstu);
- klade pārbaudīto nomedīto putnu reģistrācijai;
- nazis;
- gaismas avots (vislabāk "pieres lampiņa" vai pie apgērba piestiprināms lukturītis putnu apskatei un pierakstu veikšanai tumsas apstākļos);
- atsperu svāri, ja programmā paredzēts nomedīt putnus arī svērt (*lauka apstākļiem par vēlamākajiem atzīstami PESOLA atsperu svāri Nr. 4250 (var svērt putnus līdz 2500 g ar precizitāti līdz 20 g), ar kuriem var svērt visas pīles. Lietderīgi, ja ir arī svāri Nr. 41000 (līdz 1000 g, precizitāte 10 g), ar kuriem var svērt augumā sīkākās pīles, kā arī Nr. 80005 (5 kg, precizitāte 50 g), kas piemēroti zosu svēršanai).*

Nepieciešamie noteicēji:

- Jānis Vīksne "Medījamo ūdensputnu noteicējs", VAS "Latvijas Valsts meži", Rīga, 2003. vai 2005. gada izdevums (obligāts);
- vēlams arī kāds visas sugas aptverošs ūdensputnu noteicējs:
- "Latvijas ūdeņu putni", LOB Rīga, apgāds Jāņa sēta, 1999. g.;
 - Killian Mullarney, Lars Svensson, Dan Zetterström, Peter J. Grant "Bird Guide", Collins (ieteicamākais, ja lieto ārzemēs izdotos);
 - kāds cits ārzemēs izdots Eiropas putnu lauka noteicējs.

Novērojumu veikšanas princips

Nomedīto ūdensputnu monitoringu var veikt visas medību sezonas garumā (no augusta otrās sestdienas līdz 15. novembrim) vai aprobežoties ar sezonas sākumu - trim pirmajām medību reizēm, proti, sestdiena/svētdiena, trešdiena, sestdiena/svētdiena, vai arī aptvert visas medību reizes augustā.

Ja mednieks reģistrē paša nomedītos putnus, jautājums par monitoringa vietas izvēli atkrīt - medību datumu un vietu līdz ar ziņām par nomedītajiem putniem atzīmē protokolā.

Metodes priekšrocības

Salīdzinot ar pasaulē plaši lietoto iepriekš minēto "spārnu uzskaiti", Latvijā lietotai un piedāvātai metodei ir vairākas priekšrocības:

- nomedītā putna sugu, vecumu un dzimumu daudz vieglāk ir noteikt, aplūkojot visu putnu, nevis tikai spārnu; īpaši tas sakāms par vecuma noteikšanu zosveidīgajiem putniem, jo visām sugām sezonas sākumā, bet daudzām sugām visu sezonu jaunos putnus var atšķirt pēc juvenīlajām astes spalvām;
- pārbaudot visu mednieku guvumu pēc medībām to pulcēšanās vietās sezonas sākumā, īsā laikā iespējams iegūt ievērojama apjoma materiālu.

Darba drošība

Ja nomedīto ūdensputnu pārbaude plānota privātās platībās, tā iepriekš jāaskaņo ar zemes īpašnieku. Arī publiskās ūdenstilpēs, tad, ja pārbaude plānota organizācijām vai privātpersonām piederošās laivu bāzēs, pasākumam jālūdz bāzes īpašnieka (atbildīgās personas) piekrišana.

Apstākļi nomedīto ūdensputnu pārbaudēm mēdz būt ļoti dažādi, sākot ar labiekārtotām medību bāzēm, kur nomedītos ūdensputnus iespējams aplūkot zem jumta labā apgaismojumā, līdz āra apstākļiem, kur putnu pārbaudi un pierakstu veikšanu var traucēt nepietiekams apgaismojums, vējš un nokrišņi. Jebkurā gadījumā medījumu pārbaudītājam jābūt attiecīgai sezonai piemērotam apgērbam, kas nodrošina piemērotu temperatūru, aizsargā no lietus un nerada problēmas, ja putnu apskate un pieraksti jāveic, tupot uz ceļiem palaikam dubļainā ezera krastā.

Ja pārbaudītais ir bez sava transportlīdzekļa, jāreķinās ar nepieciešamību nakšņot pārbaudes vietā. Tāpēc iepriekš nepieciešams noskaidrot nakšņošanas iespējas un/vai nodrošināties ar guļammaisu.

Vēlams, lai pārbaudītājs būtu vakcinējies pret ērcu encefalītu. Tā kā pastāv putnu gripas draudi, jāapzinās, ka nomedītais putns var būt inficēts. Tāpēc jāievēro elementāra higiēna - pēc kontakta ar nomedītajiem putniem jānomazgā rokas.

Novērojumu veikšana

Sīkas pamācības par nomedīto putnu sugu, vecumu un dzimumu noteikšanu detalizēti izklāstītas J. Vīksnes "Medījamo ūdensputnu noteicējā" (2003., 2005. g.). Vispārējā shēma noteikšanā ir šāda:

- 1) noskaidrojiet, kādai lielākai sistemātiskai grupai putns pieder - zoss, peldpīle, nirpīle, gaura, dūkuris, griežveidīgais utt. Ja jūsu priekšā ir pīle, bet suga nav zināma, tad pēc pakalējā pirksta nosakiet, vai tā ir peldpīle vai nirpīle;
- 2) ja suga zināma, rodiet atbildes uz jautājumiem:
 - jaunais vai vecais putns (visiem zosveidīgajiem pēc astes spalvām);
 - tēviņš vai mātīte;

- kad suga, vecums un dzimums noteikts, putnu nosveriet (ja jūsu rīcībā ir svāri).

Ja novērojumus veic pats mednieks, reģistrējot paša nomedītos putnus, to vislabāk darīt mājās, labā apgaismojumā. Ja putnu gatavo maltītei paša ģimenē, paveras iespēja pārliecināties par pīļu dzimuma un visu putnu vecuma noteikšanas pareizību (pīļu tēviņam vietā, kur traheja sadalās divos bronhos, ir bumbuļveidīgs paplašinājums, mātītēm tāda nav; visiem jaunajiem putniem ir Fabricija soma - 1 - 2 cm garš akls zarnas piedēklis (muguras pusē) pie tās pārejas kloākā).

Ja novērojumus veic apmācīts pārbaudītājs mednieku pulcēšanās vietā, lietderīgi tur būt jau pirms mednieku došanās ezerā (īpaši sezonas atklāšanā) un lūgt medniekus, atgriežoties no medībām, parādīt nomedītos putnus. Tā kā mednieki vakarā no medībām atgriežas tumsā (saskaņā ar Medību noteikumiem šaušana jābeidz ne vēlāk kā stundu pēc saules rieta), lietderīgi, ja iespējams, izraudzīt labi apgaismotu vietu pārbaudei. Ja mednieku daudz vai arī viņi piestāj krastā dažādās vietās, monitoringu lietderīgi veikt divatā. Tā kā mednieki bieži atgriežas ļoti īsā laika intervālā, pārbaudei iespējama laiks ir ierobežots. Tāpēc, ja kādā laivā ir lielāks skaits nomedīto putnu, tos lietderīgi iepriekš sadalīt pa sugām, kas samazinās sugas nosaukuma pierakstīšanai patērēto laiku (iespējas lietot "pēdiņas"). Jāatceras, ka galvenais monitoringa uzdevums ir noskaidrot nomedīto putnu sugu, skaitu, dzimumu un vecumu sastāvu. Tāpēc, ja ir bažas, ka putnu svēršanas dēļ citu mednieku guvums var palikt nepiereģistrēts, sastrēgumu brīžos no svēršanas jāatsakās. Jāņem vērā, ka pēc medībām vakarā daļa mednieku dodas mājās, daļa nakšņo bāzes vietā un ezerā dodas atkal no rīta, daļa nakšņo ezerā un krastā atgriežas tikai nākamajā dienā. Tāpēc, medījumus pārbaudot otrā dienā, šaubu gadījumos lietderīgi pajautāt, vai pārbaudāmo putnu skaitā nav jau iepriekšējā vakarā apskatītie.

Pārbaudītājam jāatceras, ka neviens likumdošanas akts neparedz mednieka pienākumu uzrādīt nomedītos putnus monitoringa veicējam, tāpēc jālūdz mednieka atļauja apskatīt viņa guvumu.

Pārbaudes laikā svarīgi atbildēt uz mednieku jautājumiem par sugu, vecumu un dzimumu atšķiršanu. Mednieka guvumā atrodot medīt neatļautus putnus (neatļautas sugas, nelidojoši jaunie putni), jānorāda, ka attiecīgā putna nošaušana ir Medību noteikumu pārkāpums, taču nekādas sankcijas pārbaudītājs nav tiesīgs patstāvīgi veikt.

Medniekus reģistrē pa laivām vai sastaptajām grupām kopumā, necenšoties noskaidrot katra individuālās sekmes. Taču atzīmē, cik mednieku ir laivā (līdzbraucējus bez ieroča par medniekiem neuzskata!) vai sastaptajā grupā, un to, vai medniekiem ir suns. Noteikti jāatzīmē arī mednieki, kuriem medības bijušas nesekmīgas.

Jāpievērš uzmanība tam, vai pārbaudāmais putns ir gredzenots. Konstatējot gredzenu, norakstiet tā uzrakstu un numuru, palūdziet atļauju gredzenu noņemt vai nogriezt gredzenoto kāju, pierakstiet mednieka vārdu, uzvārdu un adresi. Gredzena noraksts un/vai pats gredzens reizē ar ziņām par pašu putnu (suga, vecums, dzimums, nomedīšanas datums un vieta) un mednieku (vārds, uzvārds, adrese) jānosūta Latvijas Gredzenošanas centram (Miera iela 3, Salaspils, LV-2169).

Novērojuma protokola aizpildīšanas metodika

Novērojumu rezultātus ieraksta noteikta parauga novērojumu protokolos, kas atvieglo datus ievadīt datorā.

Novērojumu protokols medniekiem, kuri reģistrē paši savu guvumu

Tā kā mednieks savu guvumu var pierakstīt pēc atgriešanās no medībām mājās, sausumā un labā apgaismojumā, nomedītos putnus var rakstīt tieši novērojuma protokolā (1. attēls).

Tajā atbilstoši ailēm atzīmē medību datumu, vietu (ūdenstilpe, mežniecība), putna sugu, vecumu un dzimumu. Ja pīle kā jauna noteikta pēc citām pazīmēm, nevis astes spalvām (proti, astes spalvas jau bijušas nomainītas), tā atzīmējama ar zvaigznīti (jauna*). Praktiski tas attiecas vienīgi uz meža pīli, sākot ar septembra vidu. Ailē "Neatrastie putni un citas piezīmes", kā jau no virsraksta izriet, atzīmējami neatrastie putni, ja putns bijis gredzenots - gredzena uzraksts un numurs, kā arī suņa piedalīšanās medībās.

NOVĒROJUMA PROTOKOLS
Nomedīto ūdensputnu uzskaite

Šis ir mēģinājums gūt pilnīgāku priekšstatu par to, cik un kur medijam ārpus lielajiem "putnu ezeriem", kur vismaz sezonas sākumā tiek veiktas nomedīto putnu pārbaudes. Teiksiet - to pašu jau rakstām Mednieka sezonas kartē. Ne gluži - tajā nav prasīts putnu vecums un dzimums. Bet to ir svarīgi zināt, lai saprastu, cik sekmīga bijusi pīļu vairošanās, un meklētu ceļus pīļu skaita lejupslīdes apturēšanai.

 1. attēls Pīlēm un zosiem rudenī vecumu var noteikt pēc astes spalvām - jaunajiem putniem tās ir ar roburiem galos (1. attēls), vecajiem - nosmaļotas (2. attēls). Vienīgi meža pīlei, kas agrī sāk spalvu maiju. Šī pazīme der tikai sezonas sākumā (līdz septembra vidum), un arī tad jāapskata visas astes spalvas - kaut vienas robainās astes spalvas klātbūtne liecina, ka jūsu rokās ir jauns putns (pārējās spalvas tas jau paspējis nomainīt). Citām sugām šī pazīme ir droša līdz sezonas beigām.

 2. attēls

Novērojumu veic (vārds, uzvārds) Arvīds Silakalns
 Adresse: "Mazceplē", Sarmatas pag., Jūrpils raj., LV-6620 LV-
 Tālrunis: 29123654 E-pasts: _____

Informācija par nomedītajiem ūdensputniem

Datums (dd.mm.gggg)	Medību vieta	Suga	Vecums	Dzimums		Piezīmes
				♀	♂	
21.08.2006.	Zvirgzdu d., Kaidāžu mežn.	Meža pīle	jauns	X		
		Kriklis	vecs		X	
		Laucis	jauns	X		
29.08.2006.	Dzirnau d. Kaināžu mežn.	Meža pīle	vecs	X		medīts ar suni
		Meža pīle	vecs		X	

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts Sabiedriskā monitoringa programma **B-87**

1. attēls. Novērojuma protokola aizpildīšanas paraugs medniekiem, kuri reģistrē paši savu guvumu

Protokols nomedīto putnu reģistrācijai mednieku pulcēšanās vietā

Ja apstākļi atļauj, pierakstus var izdarīt tieši protokolā (skat 2. attēlu). Tomēr pieredze liecina, ka lauka apstākļos - vējš, lietus, slapjas rokas un papīrs - novērojumus labāk pierakstīt kladē un pēc tam civilizētos apstākļos pārrakstīt novērojumu protokolā. (Nekādā gadījumā nelietot tintzīmumus, jo piezīmes slapjumā var iet bojā!)

Kladē (vēlāk novērojuma protokolā) atzīmē novērojumu veikšanas vietu, datumu, to sākšanas un beigšanas laiku, novērojuma veicēja vārdu, uzvārdu (protokolā arī telefonu, pasta adresi un/vai pasta/e-pasta adresi). Arī kladē novērojumi pierakstāmi atbilstoši novērojumu protokola ailēm - mednieku skaits laivā (grupā) un suņa esamība, nomedītā putna suga, vecums, dzimums, svars un piezīmes. Katrs putns rakstāms savā rindiņā. Vienīgi sugām, kurām dzimumu noteikt nevar, kurus nesver, var saskaitīt jaunos un vecos (piem., laucim) un vecumu ailē norādīt to skaitu. Zosveidīgo (pīļu,

NOVĒROJUMA PROTOKOLS

Nomedīto ūdensputnu uzskaitē

Novērojumu veic (vārds, uzvārds) Ivars Loks, Linda Kalna

Adrese: Bumburu gatve 34 dz. 73, Saulaine, Dzelmju raj., LV-9876 LV-

Tālrunis: 26367197, 9812789 E-pasts: linda.kalna@inpa.lv

Uzskaites datums (dd.mm.gggg) 21.1.08.1.2006

Uzskaites vieta Dzirnavu dīķis, Selpas pagasts

Informācija par nomedītajiem ūdensputniem

Mednieku sk. laivā (grupā); suņa esamība	Suga	Vecums	Dzimums		Svars	Piezīmes
			♀	♂		
2	Meža pīle	jauns		X	980	Latvia C98614
	Meža pīle	vecs		X	1040	
	Krīklis	jauni-3 gab	X		2300	
	Laucis	vecs		X	1520	
1 (+ suns)	Platknābis	vecs		X	880	
	Meža pīle	jauna	X		730	maina asti
2	XXXXXXXX					tukšā
	Meža pīle	vecs	X		960	

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts 8-89 Sabiedriskā monitoringa programma

2. attēls. Novērojuma protokola aizpildīšanas paraugs nomedīto putnu reģistrācijai mednieku pulcēšanās vietā

zosu) jaunputniem ļoti svarīgi atzīmēt arī ziņas par astes spalvu maiņu. Ja astē daļa ir jaunputna spalvas ar robiņiem galos, daļa jau jaunizaugušās, nosmailotās, *Piezīmēs* izdara ierakstu "maina asti". Ja aste nomainīta (visas spalvas nosmailotas) un vecumu esat noteikuši pēc citām pazīmēm, nevis astes spalvām, ailē *Piezīmes* ieraksta "aste nomainīta". Veicot pārbaudes augustā, praktiski tas attiecas tikai uz meža pīli, kurai mēneša beigās var būt jaunputni, kuriem sākusies astes spalvu maiņa, bet, sākot ar septembra vidu, var būt jaunputni ar pilnīgi nomainītām astes spalvām. Septembrī astes spalvu maiņa var būt sākusies arī dažu citu sugu jaunputniem. Ailē *Piezīmes* jānorāda, ja nomedītais putns ir nelidojošs; ja tas ir gredzenots - jāieraksta gredzena teksts un numurs. Gan rakstot kladē, gan novērojuma protokolā, vienas laivas (mednieku grupas) guvuma reģistrāciju no nākamās atdaliet ar horizontālu svītru.

Lai laikus brīdinātu starptautiskās mednieku organizācijas par kādas sugas ļoti vājām vairošanās sekmēm, ir svarīgi iespējami ātri saņemt aizpildītos protokolus. Tāpēc medniekiem par savu guvumu būtu vēlams ziņot divos protokolos: par augustā nomedītajiem putniem (vēlams iesūtīt līdz 5. septembrim) un turpmākajā laikā līdz sezonas beigām nomedītajiem putniem (vēlams iesūtīt līdz 20. novembrim). Tas pats attiecas uz datiem, kas iegūti medījumu pārbaudēs mednieku pulcēšanās vietās sezonas sākumā.

*Sastādījis profesors Jānis Vīksne,
LU Bioloģijas institūta
Ornitoloģijas laboratorijas vadītājs*

Nomedīto ūdensputnu uzskaite

Šis ir mēģinājums gūt pilnīgāku priekšstatu par to, ko, cik un kur medījam ārpus lielajiem "putnu ezeriem", kur vismaz sezonas sākumā tiek veiktas nomedīto putnu pārbaudes. Teiksiet - to pašu jau rakstām Mednieka sezonas kartē. Ne gluži - tajā nav prasīts putnu vecums un dzimums. Bet to ir svarīgi zināt, lai saprastu, cik sekmīga bijusi pīļu vairošanās, un meklētu ceļus pīļu skaita lejupslīdes apturēšanai.

1. attēls

2. attēls

Pīlēm un zosiņiem rudenī vecumu var noteikt pēc astes spalvām - jaunajiem putniem tās ir ar robiņiem galos (1. attēls), vecajiem - nosmaiļotas (2. attēls). Vienīgi meža pīlei, kas agri sāk spalvu maiņu, šī pazīme der tikai sezonas sākumā (līdz septembra vidum), un arī tad jāapskata visas astes spalvas - kaut vienas robainās astes spalvas klātbūtne liecina, ka jūsu rokās ir jauns putns (pārējās spalvas tas jau paspējis nomainīt). Citām sugām šī pazīme ir droša līdz sezonas beigām.

Novērojumu veic (vārds, uzvārds)

Adrese: LV-

Tālrunis: E-pasts:

Informācija par nomedītajiem ūdensputniem

Datums (dd.mm.gggg)	Medību vieta	Suga	Vecums	Dzimums		Piezīmes
				♀	♂	

Novērojuma protokola aizpildīšanas paraugs

NOVĒROJUMA PROTOKOLS

Nomedīto ūdensputnu uzskaitē

Šis ir mēģinājums gūt pilnīgāku priekšstatu par to, ko, cik un kur medijam ārpus lielajiem "putnu ezeriem", kur vismaz sezonas sākumā tiek veiktas nomedīto putnu pārbaudes. Teiksiet - to pašu jau rakstām Mednieka sezonas kartē. Ne gluži - tajā nav prasīts putnu vecums un dzimums. Bet to ir svarīgi zināt, lai saprastu, cik sekmīga bijusi pīļu vairošanās, un meklētu ceļus pīļu skaita lejupslīdes apturēšanai.

1. attēls

2. attēls

Pīlēm un zosīm rudenī vecumu var noteikt pēc astes spalvām - jaunajiem putniem tās ir ar robiņiem galos (1. attēls), vecajiem - nosmailotas (2. attēls). Vienīgi meža pīlei, kas agri sāk spalvu maiņu, šī pazīme der tikai sezonas sākumā (līdz septembra vidum), un arī tad jāapskata visas astes spalvas - kaut vienas robinās astes spalvas klātbūtne liecina, ka jūsu rokās ir jauns putns (pārējās spalvas tas jau paspējis nomainīt). Cīfām sugām šī pazīme ir droša līdz sezonas beigām.

Novērojumu veic (vārds, uzvārds) Arvids Silakalns

Adrese: "Mazceplē", Sarmatas pag., Jūrpils raj., LV-6620 LV-

Tālrunis: 29123654 E-pasts:

Informācija par nomedītajiem ūdensputniem

Datums (dd.mm.gggg)	Medību vieta	Suga	Vecums	Dzimums		Piezīmes
				♀	♂	
21.08.2006.	Zvirgzdu d., Kaidāžu mežn.	Meža pīle	jauns	X		
		Kriklis	vecs		X	
		Laucis	jauns	X		
29.08.2006.	Dzirnavu d. Kaidāžu mežn.	Meža pīle	vecs	X		medīts ar suni
		Meža pīle	vecs		X	

Novērojuma protokola aizpildīšanas paraugs

NOVĒROJUMA PROTOKOLS

Nomedīto ūdensputnu uzskaitē

Novērojumu veic (vārds, uzvārds) *Ivars Loks, Linda Kalna*

Adrese: *Bumburu gatve 34 dz. 73, Saulaine, Dzelmeņu raj., LV-9876* LV-.....

Tālrunis: *26367197, 9812789* E-pasts: *linda.kalna@inpa.lv*

Uzskaites datums (dd.mm.gggg) *21.1.08.1.2006*

Uzskaites vieta *Dzirnavu dīķis, Selpas pagasts*

Informācija par nomedītajiem ūdensputniem

Mednieku sk. laivā (grupā); suņa esamība	Suga	Vecums	Dzimums		Svars	Piezīmes
			♀	♂		
2	<i>Meža pīle</i>	<i>jauns</i>		X	<i>980</i>	<i>Latvia C98614</i>
	<i>Meža pīle</i>	<i>vecs</i>		X	<i>1040</i>	
	<i>Krīklis</i>	<i>jauni-3 gab</i>	X		<i>2300</i>	
	<i>Laucis</i>	<i>vecs</i>		X	<i>1520</i>	
<i>1 (+ suns)</i>	<i>Platknābis</i>	<i>vecs</i>		X	<i>880</i>	
	<i>Meža pīle</i>	<i>jauna</i>	X		<i>730</i>	<i>maina asti</i>
2	<i>XXXXXXXX</i>					<i>tukšā</i>
	<i>Meža pīle</i>	<i>vecs</i>	X		<i>960</i>	